

BALÁZSI-PÁL ELŐD

WEBKASTÉLY-VETÉLKEDŐK

■ Á-ból B-be tartunk Farkas Andrással, a PONT Csoport ügyvezető igazgatójával. Egyre vehemensebben vitatkozunk Andrissal az autóban. Természetesen a kastélyokról. Számára épített örökség, számomra önkényuralmi jelkép a kastély. Számára történelmi terep, számomra közösségi vonatkozásaitól megfosztott épület. Bár nem mondjuk ki, de tudjuk, hogy mindkettőnknek igaza van: a kastélyokra több történelmi kor rétege borítja, és nyilván lehetséges nézőpont sem csak egy van. Pont ettől izgalmasak. Amiben viszont egyetértünk, az az, hogy bármelyik nézőpontot, szemléletet is tekintenénk érvényesnek, az alaphelyzet adott: ott vannak ezek a régi épületek, amelyekkel a helyi közösségek a legtöbb esetben nem igazán tudják, mihez kezdhetnének. Ennek okait kellene feltérképezni, és ezen kellene változtatni.

Ez a WEBkastély (www.webkastely.ro) születésének egyik lehetséges eredetmítosza. Ezzel párhuzamosan bizonyára több is létezik, lévén, hogy a projekt négy szervezete közös kezdeményezése: az épített örökség megőrzését célul kitűző Transylvania Trust, az Erdélyt fiatalosan, dinamikusan megmutató Élő Erdély Egyesület, az alaptevékenységként pályázati tanácsadással és pályázatírással foglalkozó PONT Csoport és az online tartalomgyártásban és digitalizálásban érdekelt Transindex.

A WEBkastély ugyanakkor a négy szervezet egy átfogóbb, nagyobb projektjének, a PONT Csoport által kezdeményezett Kastély Erdélyben projektnek a része. A Kastély Erdélyben program célja közép- és hosszú távon gazdasági és társadalmi szerepet biztosítani az Erdélyben levő kastélyok számára olyan formában, amely fenntarthatóvá teszi ezeket – a kulturális örökséget képviselő értékek megőrzése mellett. A rövidtávú cél? Az erdélyi kastélyok helyzetét ismertető, társadalmiasító intézkedések, akciók, projektek lebonyolítása, és a fejlesztéshez szük-

séges szakmai és információs alapok megteremtése.

A Kastély Erdélyben csapata az erdélyi kastélyok helyzetét történelmi-kulturális, gazdasági, turisztikai, társadalmi kérdésnek egyaránt tekinti, és úgy gondolja, az ágazatokon átnyúló megközelítés révén elő tudja segíteni azt, hogy az igen változatos problémakört jelentő kastélyok jövőjére fenntartható megoldások szülessenek, és jelentős források legyenek mozgósítva.

Mínthogy települések, megyék, országok és az Európai Unió egyaránt érintettek a kastélyok állagmegőrzésében és közhasznú működtetésében, eránt civil intézmények, partneri hálózatok és európai normáknak megfelelő fejlesztési projektek kellenek. Kulturális örökségünk akkor válhat jelenünk igazán értékes részévé, ha funkcióval látjuk el azt. A kastélyok Erdély-szerte családok lakhelyei voltak, generációk nőttek fel és haltak meg, szerelmek születtek és házasságok kötöttek. Emberek tették azzá, aminek az árnyékával ma találkozunk. Ezeket az építményeket akkor lehet csak igaz valójukban és fontosságukban a jelenünk részévé tenni, ha használjuk is azokat.

A kastélyok valós kihasználtságát pedig csak partnerségen keresztül lehet megvalósítani. A helyi és megyei önkormányzatokkal, helyi és megyei civil szervezetekkel való együttműködés hozhatja meg azt az eredményt, amelynek köszönhetően a múltunk egyik töredéke újból részese lesz a mindennapjainknak. Az önkormányzatok és a tulajdonosok szerepe a fejlesztési irányvonalak meghatározása. Az önkormányzatoknak abban a tudatban kell a stratégiai céljaikat kitűzniük, hogy a kulturális örökségünk egyik kiemelkedő példánya az ő településükön található, ennek értelmében pedig a településük infrastrukturális, szociális és kulturális fejlesztéseit egyaránt érinti. Civil szervezetek dolga megkönnyíteni az önkormányzatok munkáját, elvállalni

azokat a funkciókat, amelyeket az állami intézmény nem tud hatékonyan betölteni, és javasolni azokat a megvalósításokat, amelyek a kastélyokat hozzák előtérbe, segítenek visszanyerni szerepüket.

A kastélyok kérdésköre társadalmi témakör is, és amennyiben az emberek, helyi közösségek megértik, miért jó nekik egy rendbe hozott, működőképes kastély, részben maguk lehetnek a fenntartók is. Ezért mindannyiunknak tennünk kell azért, hogy a lakosság is elfogadja, magának érezze ezeket az épületeket és értékeket, amit képviselnek. Ez utóbbi gondolatmenet vezetett a WEBkastély beindításához.

A WEBkastély-vetélkedő célja a különböző településeken levő kastélyok és a helyi közösségek közötti interakció erősítése. Egy kastély létezésében, degradálásának megállításában igen fontos szerepe van annak, hogy a helyi közösség mit gondol róla, hogyan tudja bekapcsolni akár a mindennapokba, akár a település feszítv eseményeibe. A vetélkedő révén tulajdonképpen közösséget kívánunk a kastélyok és kúriák köré szervezni. A WEBkastély tulajdonképpen egy interaktív médiaprojekt, amelynek célja Erdély kastélyaival és kúriáival kapcsolatos, helyi közösségek által szerkesztett autentikus információk, tartalmak bemutatása és népszerűsítése a világhálón.

Természetesen a koncepció nem teljesen új: a Transindex és a teleház-hálózatot (eMagyar pontok) működtető eTransylvania már 2008-ban megszervezett egy népszerű, több kiadást megélt, hasonló formátumú online vetélkedőt, a WEBvidéket (www.webvidek.ro). A lényeg az, hogy vidéki települések csapatai teljesítenek több héten át olyan próbákat, amelyeken keresztül új, belső szempontok szerint rendezve mutatják be településük múltját, jelenét és jövőjét, másrészt internetes írástudásukat fejlesztik – vagyis passzív felhasználókból tartalomgyártókká válnak. A próbák kitalálásánál minden kiadásnál fontos szempont volt, hogy a közösséget is bevonják azok teljesítésébe.

A WEBkastély ezt a modellt ültette át és adaptálta: a csapatoknak egy-egy kastélyt kellett „örökre fogadniuk”, foglalkozniuk vele és különböző próbák teljesítése révén megmutatniuk az érdeklődőknek. A vetélkedő online formában zajlott, 6–10 fős helyi csapatok jelentkezhettek azzal a feltétellel, hogy tagjai erdélyi

kastély vagy kúria közelében éljenek, és egy helyi civil szervezettel is együttműködjenek.

Az első WEBkastély-vetélkedőre 2011 őszén került sor, és elmondható, nagyon sikeresnek bizonyult mind a helyi csapatok tevékenysége, mind a sajtómegejelenség, mind az olvasók, internetes tartalomfogyasztók szempontjából.

Számokban kifejezve: a) 23 csapatból 21 végig teljesített, b) 101 eredeti, olvasmányos, érdekes bejegyzés született, c) a 45 000-et is meghaladta az egyné látogatók száma, egy néző átlag 4,71-szer kattintott az oldalon, ez összesen 210 000-nél több letöltést eredményezett, d) a 30 000-et is meghaladta a Facebook-szavazatok száma. A WEBkastély második kiadására kilenc csapat jelentkezett, viszont a verseny sokkal kiegyensúlyozottabb volt, miközben a bejelentkezetteknek olyan próbákban kellett helyt állniuk, amelyek az államosított kastélyok és a közösség viszonyát vagy a kastélyok fénykorának és jelenének hasonlóságait kutatták, ugyanakkor a kastélyok Facebook-jelenlétét is megeremttették az idővonal (timeline) létrehozásával, gyakorlati próbaként pedig a kastélykert helyreállítására kellett ötletekkel előrukkolniuk.

És talán ami a legfontosabb: a versenynek köszönhetően a Facebookon kialakult egy mára már több mint kilencezer főből álló online közösség, amelyre, úgy gondoljuk, a jövőben fenntarthatóan lehet építkezni. Mindenén túl a WEBkastély legfőbb hozadéka az, hogy a kastélyok kérdését köztémává alakította, hiszen a helyi közösségek szemszögéből, a lakosok és a kastély viszonyát tekintve közelítette meg a témát. A vetélkedő bizonyította: van alapja annak, hogy a kastélyfejlesztést a település- és regionális fejlesztés kérdéseként, részeként kezeljük.

Erdélyi kastélyai és kúriái Erdély kulturális örökségének szerves részét alkotják. Ezek az épületek és a hozzájuk tartozó területek sok településen a legnagyobb létező létesítményt, területet jelentik. Azonban a különböző folyamatok és a törvénykezés eredményeképp jogi-közigazgatási helyzetük sok esetben nem tisztázott, más esetekben pedig olyan szemlélyek vagy intézmények tulajdonában vannak, akik/amelyek képtelenek jelentős forrásokat áldozni állapotuk feljavítására, vagy amennyiben állapotuk megfelelő, a gazdasági-társadalmi körforgásba

állításukra. A WEBkastély célja volt felhívni a figyelmet az erdélyi kastélyok, kúriák állapotára, ugyanakkor szeretttük volna szorosabbá fogni a kapcsolatot a közösség és a kastélyok, kúriák tulajdonosai/működtetői között, ezáltal is tudatosítva, hogy a műemlékek a település részei, közös örökséget hordoznak, mely a közösséget is gazdagíthatja. A vetélkedő révén egy olyan gyakorlati adatbázis, in-

formációhalmaz gyűlt össze, amely a műemlékvédők, a témát kutatók figyelmét esetleg elkerülné.

És mielőtt bárki a projekt érdemeinek kisajátításával vádolna, a Transindex tulajdonképpen csendestárs volt benne, hiszen az online vetélkedő licencének megosztásával, illetve a technikai háttér biztosításával meg egy kis reklámmal járult hozzá a WEBkastély megvalósulásához.

GORDON ÉS TÂRNALACT

Székely márkanévek a gazdasági válságban

■ A romániai fordulatot követően Székelyföldön a gazdálkodók arra törekedtek, hogy visszakapják azt a földterületet, amit nagyapáiktól, szüleiktől a kollektivizálás idején elvettek. A földvisszaszerzés sikere annyira megerősítette őket egyéni érdekekben, hogy teljesen megfeledeztek az összefogásról, a szövetkezésről. Ilyeneket még emlegetni sem volt szabad.

A Homoród menti Abásfalván olyan erős volt a tulajdonhoz való ragaszkodás, hogy az emberek a kollektív gazdaság idején épített marhaistállókat, sőt még a hídmérleget is visszakérték. A felszámoló bizottság elnöke mesélte, hogy nem volt más lehetőség, mint kiszámolni a személyenkénti tulajdonrészt, és annak arányában szétosztani az épületeket. Heteket dolgoztak, amíg tisztázták, hogy mennyi téglát, cserépléceket kell adni annak, akinek tíz centiméter jut az istállóból. Amikor megjegyeztem, hogy miért nem tartják meg az épületeket, elkomorodva, haragosan azt mondták, hogy itt az ideje felszámolni a közöset, a szövetkezetnek még a gyökereit is ki kell irtani. Később, már a kilencvenes évek közepén, a felszámoló bizottság elnöke szénát adott el, és a szomszédos Keményfalván kellett megmérniük a szekeret.

A földdel más volt a helyzet, ott valóban rendezni kellett a tulajdonviszonyokat – és ezt ma már többen mondják –, de nem de facto, hanem csak de jure módon. A nosztalgia, a földhöz ragaszkodás érthető és megérthető volt a Székelyföldön, de a realitás, a közgazdasági tézisek mára igazolták, hogy tőke és pénz nélkül nem

lehet gazdálkodni sem. Egyedül, pénz és összefogás nélkül pedig nem érdemes. A föld önmagában érték, de gépek, állatok és egy életerős gazdálkodó meg a családja munkája nélkül nem nyújt megélhetést. Abásfalván a földosztó bizottságnak egyetlen tagja sem él, a közel háromszáz hektár művelésre alkalmas földből csupán 25–30 hektárt szántanak.

Ha nem bontják le és nem hordják szét azokat a vagytonokat érő gazdasági épületeket, ma a közösséget szolgálnak – asztalos-, kosárfonó-, kovács-, kádár-, stb. műhelyként használhatná a közbirtokosság. Munkát, munkahelyet biztosítana a falu lakói számára. Jobb lett volna, ha közösen privatizálják a gépállomásokat, közösen művelik a földet, közösen termelnek, ezáltal munkahelyet teremtenek, ott-hon tartják a fiatalokat. Mert a föld csak annak jelenti az életet, aki élni tud vele, megműveli azt.

Részvénytársaságok a Csíki-medencében

■ A Székelyföldön talán csak egy községben, Csíkszentmártonban voltak annyira bátrak az emberek, hogy egyben tartották a földet. Ők az akkori törvények szerint társulást hoztak létre. A felszámoló bizottság egy kérdőívet küldött szét a faluban, amelyben mindenki kinyilváníthatta, hogy milyen formában szeretne a továbbiakban gazdálkodni: egyénileg vagy társulási formában. A lakosság 80 százaléka a társulási gazdálkodást választotta. Akik az egyéni gazdálkodási formát választották, azoknak kimérték területeiket.

Két oka volt annak, hogy Csíkszentmártonban megalakulhatott a társulás. Az egyik, hogy az öregeknek nincs erejük a földműveléshez. A másik, hogy akik nem laknak a faluban, azoknak nincs idejük gazdálkodni.

Először megalakult a Burgabotek, majd nyomában a Testvériség részvénytársaság. A tagok nem dolgoznak a társulásban, hanem azt a kis földterületet művelik, amit igényeltek maguknak. A társas tagjai azok, akiknek benn van a földjük, a vagyonrészük. Terménybeli részesedésük kezdetben 30 százalékos volt, később ez lecsökkent 25-re. A vagyonrészük után 10 százalékos részesedést kapnak, ez hektáronként 850 000 lejt jelentett 1995-ben.

A társulás három ágazatra támaszkodik: van egy növénytermesztési, egy állattenyésztési és egy gépészeti-feldolgozó részleg. Ezeket egy mezőgazdasági mérnök, egy gépészmérnök és egy állattenyésztési mérnök irányítja.

A társulás az utóbbi négy esztendőben nyereségesen gazdálkodott. Az összjövedelem fele arányban tulajdonítható a földek jó minőségének és fele arányban a gazdaságos befektetéseknek. Legnagyobb területen búzát, rozsot és burgonyát termesztenek. A búza és a rozs átlagtermése 2,9, a burgonyáé pedig 22,6 tonna. Az összes költségek levonása után – beleszámítva az alkalmazottak fizetését is – nyereséges ez a gazdálkodási forma. A bevételt visszafordítják újabb beruházásokra: gépek vásárlására, gépkarbantartásra, vegyszerek vásárlására, az adók kifizetésére. A gabona-betakarításon kívül, ahol az Agromec segítségét veszik igénybe, minden tevékenységet sikerült gépesíteni. Csúcsidényben kétszáz idegen és 30–40 otthoni munkaerőt vesznek fel.

Amikor elindult a nagy Társas, a földosztó bizottság úgy gondolta, hogy maga is alakít egy külön társulást. Akárcsak a Burgabotek, a Testvériség is azért jött létre, hogy az öregek és a falutól távol élők (17–19 személy) földjét megművelje. Mind az ötvennégy társult tag fejeként tízezer lejrel járult hozzá az alaptőke létrehozásához. Az első évben hitelt vettek fel a Mezőgazdasági Banktól, de ezt mind vetőmagra és műtrágyára kellett fordítani. Mivel kevés géppel rendelkeztek, ők is az Agromec segítségét vették igénybe. A második és harmadik évben már gazdaságosabban működtek, nagyobb hitelt vet-

tek fel (20–30 millió lejt), és bővítették a gépparkjukat. 1995 a legsikeresebb évnek bizonyult: a profitból újabb gépeket vásároltak, és elérték, hogy 1996-ban nem kellett kölcsönhöz folyamodniuk, és megta-
karíthatták bevételük 40 százalékát, mivel nem kellett fizetniük az Agromecnek.

A Testvériség csak növénytermesztéssel foglalkozik. Első évben ugyanakkora területen termelt gabonát, mint burgonyát, aztán ráálltak a burgonyatermesztésre. Három év hektáronkénti átlagtermése 20,3 tonna volt, évi átlagos össztermelésük pedig 1100,6 tonna. Ennek 30 százalékát osztották ki a tagoknak. A búzát a romániai gabonaforgalmazó cégnek adták el, előre nem rögzített szerződések alapján. A burgonyáért kezdetben eljöttek a regátiak, és felvásárolták. Csúcsidényben a Testvériség is bérmunkásokat szerződtet. Tavaly 70 vendégmunkás segített a betakarításnál, napi 4 mázsa burgonya fizetségért.

Székely gyümölcsprogram

■ A zetelaki gyümölcsfeldolgozó immár a második olyan létesítmény a Hargita alatt, amelyik a Zöld Vállalkozás elnevezésű program keretében valósult meg. A vidéki közösségek boldogulását elősegítő projekt az erdei gyümölcsök és gombák feldolgozását teszi lehetővé. A zetelaki üzem két hűtőkamrával rendelkezik, amelyekben 20 tonnát tudnak raktározni. A tizenkét begyűjtőközpontban mintegy 100–150 embert foglalkoztatnak, az üzemben pedig 8–10-et. Gyümölcsprésűket a helybeli gazdák is igénybe veszik. Amit eddig az állatok ettek meg, vagy amiből pálinkát főztek, abból most pasztörizált biogyümölcsle lesz. A 370 négyzetméteres alapterületű épületet a helyi gazdakörtől vásárolta a közbirtokosság, a gépeket pedig az egyesület biztosítja. A beruházás értéke több mint háromszáz ezer euró. A Székely Gyümölcs Egyesület most azt tervezi, hogy további gyümölcsfeldolgozókat nyit meg, hogy nagyjából lefedjék Udvarhelyszéket, illetve Gyergyószéket. Azért ezeket, mert ahol egy tömbben nagy erdők vannak, ott nagy mennyiségű gyümölcsre is akadnak.

A Székely Gyümölcs Egyesület tervei közt szerepel egy megyei szövetség létrehozása is, amelyik olyan Hargita megyei közbirtokosságokat és erdőtulajdonosokat tömörítene, amelyek, illetve akik erdei gyümölcs és gomba értékesítésével

foglalkoznak. A három régióban – Gyergyó-, Csík- és Udvarhelyszéken – létrehozandó feldolgozóüzemek menedzsmentje viszont egy központi irodában zajlana.

„A farkaslaki és zetelaki példákon felbuzdulva meggyeszerzte egyre több kis feldolgozóüzem jelenik meg, ezek viszont hosszú távon nem fenntarthatók. Az sem költséghatékony, ha minden közbirtokosság ötszázezer eurós befektetéseket valószínűsít meg, és egyik sem fog működni. A szövetség révén kisebb befektetéssel, a közösségi tevékenységet támogatva közös hasznot is élvezhetnek a közbirtokosságok és erdőtulajdonosok” – fejtette ki Már István.

Ha már jó minőségű terméket képes előállítani a székely gazda, akkor annak piac is kell, el kell jutnia a fogyasztó asztalára. A kérdés ilyenkor költői. Ha valaki a maga terményét/termékét árusítja a piacon, akkor ki fog termelni? Ezért szokták azt mondani a kereskedők, hogy mindenki tud termelni, de eladni csak az, akinek boltja van. A globalizált kereskedelem csak azt a terméket engedi be a polcaira, amelyik neki megfelel. És milyen érdeket képviselnek a nagy kereskedelmi láncok? Azoknak az érdekeit, akiknek a tulajdonában vannak, és akiknek a termékeit elhozták a Kárpát-medencébe, piacot teremtve nekik. Nos, kellenek olyan boltok, amelyekben szívesen látják a székelyek kiváló minőségű termékeit is.

„Helyi termelőktől, helyi kereskedővel, helyi embereknek”

■ „Már több mint egy éve megszületett az ötlet, de tavaly kezdett igazából körvonalazódni, hogy szükség van a térségben a saját márkás termékekre. Akkor kezdtük el az igények, a vásárlási szokások feltérképezését” – nyilatkozta 2010-ben a *Krónikának* Boros Csaba, a Merkur és a Super üzletláncok tulajdonosa. Azt tartotta szem előtt, hogy óvni kellene a helyi értékeket, és a térségben kellene tartani a pénzt. Ötletével pedig felkereste a helyi termelőket.

Az elején az egyszerű Merkur márkánévvel indult, később aztán – a székelyföldi üzletláncoként ismert áruház szlogenjéből adódóan is – olyan székelyes megnevezést próbált keresni, hogy az általuk forgalmazott termékek nevükben is tartalommal telítődjenek. Így lett a Góbé, tudtuk meg Gönczi Dezsőtől, az üzletlánc marketingmenedzserétől. Azóta – miként

a felmérések mutatják – az elmúlt években Nyugat-Európában is megnövekedett az igény a saját márkás termékek iránt. Jelenleg 51 vállalkozás több mint 250-féle Góbé-terméket készít. Az éves forgalom több mint 12 millió lej.

Mára a termékskála is egyre szélesebb és színesebb. A szó átvitt és szoros értelmében egyaránt. A Góbé-termékeket ugyanis öt különböző színű címkével látják el: a) a csomagolt élelmiszer krémszínű; b) a helyi szakács által készített salátákat a zöld jelöli, de várhatóan ez kerül majd a csíki burgonyára is, amint az is felkerül a Merkur üzletek polcaira; c) a lisztalapú ételek, a száraztészták, a kenyér sötétbarna címkét kapott; d) a húskészítményeken vöröses árnyalatú jegy látható; e) és a jelenleg legnagyobb választékban megjelenített tejtermékek csomagolására egy erőteljes kék színű jelzés kerül.

A további tervek között az is szerepel, hogy az Európai Unióban területi, minőségi védjegyként lefoglalt „Székelyföldi termék”-hez csatlakozzanak. Gönczi Dezső elmondta: először egy szakemberrel konzultáltak ez ügyben. Az EU-ban a területi védjegyekkel foglalkozó Kovács Barnával vették fel a kapcsolatot az Udvarhelyi Kis- és Középs Vállalkozók Szövetségén keresztül. Mint kiderült, a Góbé mint kereskedelmi márka tartozhat a Székelyföldi minőségi védjegy égisze alá, és egész biztos, hogy pályázni fognak a termékeikkel, hogy ami megfelel a bizottság kritériumrendszerének, arra felkerüljenek ezek a védjegyek.

„Nagyon szerencsésen alakult, hogy Borboly Csaba, a Hargita megyei önkormányzat elnöke személyesen vette fel a kapcsolatot cégünkkel, mert ebből nagyszerű összefogás születhet. Az elkövetkezendő időszakban lesznek még tárgyalások, hogy a helyi kisvállalkozók által kínált áru, amennyiben megfelel az előírásoknak, a »Székelyföldi termék« minőségi védjegy ernyője alá kerüljön” – szögezte le Gönczi, akitől azt is megtudtuk, hogy a Góbé-termékek csomagolásának grafikáján helyet hagytak a minőségi védjegy esetleges feltüntetésére is.

A Székelyudvarhely közelében (Székelyszentlélek határában) működő Gordon Prod Kft. tejfeldolgozó vállalat immár országos népszerűségnek örvend. A helybeli gazdaktól vásárolják fel a tejet, ami megélhetési lehetőséget biztosít számukra. „Nagyon jó ötletnek tartom Boros

Csabaék kezdeményezését, mert így hozzájárulunk a vidéki társadalom fejlesztéséhez, a megmaradáshoz” – fejtette ki a *Krónikának* Magyarai Árpád, a Gordon Prod Kft. vezetője. Aztán a tavaly meglepődve hallottam, hogy a Gordonnak már Magyarországról kell behoznia a tejet, mert a Székelyföldön nem talál akkora mennyiséget, amekkorára szüksége lenne. Azt is hallottam – ugyancsak tőle –, hogy a Neamț megyei gazdák nem adják oda a tejet az erdélyi magyaroknak.

Az efféle kiszolgáltatott helyzetnek vetettek véget Székelykeresztúron, amikor a tejtermelő gazdák összefogással megvásárolták a bezárt tejgyárat.

Székely válasz a gazdasági válságra

■ Romániában még nem volt példa ilyen összefogásra: a Székelykeresztúr környéki gazdákat tömörítő Nagy-Küküllő Mezőgazdasági Szövetkezet megvásárolta a keresztúri tejfeldolgozó üzemet. A térség tejtermelői ezentúl a feldolgozásban és így az előállított termékek értékesítésében is érdekeltnek lesznek, a beruházás mintegy ötszáz gazdacsaládnak jelenthet biztos megélhetést és érvényesülési lehetőséget a szülőföldön.

A szövetkezet számára mintegy húsz ezer hektár mezőgazdasági terület, 2500 fejőstehén, tízezer juh és 500 kecske jelent a forrást a közel 500 aprógazdaság számára, amelyekben megtermelik azt a valódi háztáji tejet, amelyet a keresztúri tejfeldolgozó üzemben dolgoznak fel és Tárnalact néven értékesítik majd. Ezzel a márkanévvel a boltok polcain hamarosan kefir, tejfölt, aludttejet, édestejet, valamint túró- és sajtfélét találhatunk.

„A mi autonómiánkra szükség van”

■ 1943 őszén a Hangya Szövetkezet elnöke, gróf Haller István a *Kárpát-medence* című folyóiratban ekképpen nyilatkozott: „A Székelyföld gazdasági felemelésén gondolkodók között egyetértés van abban, hogy a székely jövő kialakítását csak szövetkezeti munkával szabad megkezdeni. Bármilyen helyzetben vagyunk, feltétlenül szükségesnek tartom, hogy a mi erdélyi szövetkezeti mozgalmunk mindenképpen autonóm és önálló maradjon. Ne gondolja senki, hogy hálátlanok vagyunk az eddig élvezett és ezután élvezendő segítségekért, de... a mi autonómiánkra szükség van!”

Dimény Zoltán

